

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОДІЄЮ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

курсах. 30 молодших педагогів вирушило в села Лемківщини для роботи в народних школах.

Активно включилася в справу шкільництва українська інтелігенція, яка з певних політичних міркувань не захотіла залишатися під більшовицькою владою.

1. Заброварний С. *Суспільство Перемищани кінця XVIII – першої половини XIX століть // Перемишль і Перемиська земля протягом віків. – Перемишль-Львів, 1996. – 92 с.*

2. Загайкевич Б. *Освіта і школи в Перемишлі // Перемишль – Західний Bastion України. – Нью-Йорк: Філадельфія 1961. – 239 с.*

3. ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів. – Ф.148, spr. 782. Арк. 3.

4. ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів. – Ф.148, spr. 780. Арк. 5.

5. ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів. – Ф. 148, spr. 170. Арк. 6.

6. *Наше слово. Варшава. 1996. №6. – 4 с.*

7. *Перемишль: Українська жіноча семінарія // Молода Україна – Львів. 1931. – С. 10 – 14.*

8. Стеблій Ф. *Перемиський культурно освітній осередок та його діячі епохи українського національного відродження (перша половина XIX). / Перемишль – Львів. 1996. – 105 с.*

9. *Центральний Державний історичний архів (ЦДА) України у Львові. Ф. 178. – Оп. 2. – Спр.4243. – Арк. 53.*

Стаття надійшла до редакції 05.03.2012

УДК 378.03

Світлана Стеблюк, викладач

Мукачівського кооперативного торговельно-економічного коледжу

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОДІЄЮ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

У статті розкривається значення і використання міжпредметних зв'язків у формуванні економічної культури молодшого спеціаліста сфери кооперації як одного з ключових елементів професійної культури. Висвітлено механізми впливу інших дисциплін на її формування.

Ключові слова: економічна культура, міжпредметні зв'язки, сфера кооперації.

Літ. 9.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах удосконалення ринкових відносин пріоритетне значення надається формуванню економічної культури у майбутніх фахівців сфери кооперації. Важливість формування економічної культури у структурі професійної підготовки випускників кооперативного коледжу визначається кількома факторами: по-перше, специфікою їх професійних обов'язків, що тісно пов'язані з вирішенням економічних завдань, прийняттям управлінських рішень; по-друге, зростаючими вимогами ринкової економіки до економічної компетентності фахівців; по-третє, необхідністю формування системи економічних знань та якостей (адаптивності, діловитості, постійний вияв ініціативи, відповідальності, швидко опрацьовувати, ранжувати інформацію і на цій основі приймати рішення).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цієї проблеми займається низка науковців (Л. Карташова, С. Матвеев, Л. Лясота, та інші). У філософському словнику економічна культура визначається як основна характеристика

економічних відносин у соціумі, які виникають між людьми у сфері виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних благ. У свою чергу економічні відношення, як відомо, визначають всі інші і є їх базисом [8].

Відтак М. Лукашевич розглядає економічну культуру як сукупність соціальних цінностей і норм, що є регуляторами економічної поведінки й виконують роль соціальної пам'яті економічного розвитку, що сприяють (чи заважають) трансляції, добору й відновленню цінностей, норм і потреб, які функціонують у сфері економіки й суб'єктів, що її орієнтують на ті чи інші форми економічної активності [3].

У свою чергу А. Сур'як, досліджуючи зміни економічної культури в умовах ринкової трансформації, спирається на таке її тлумачення: "економічна культура як економічна категорія – це характеристика економічних відносин як способу, форми, результату творчої діяльності людей у процесі виробництва, обміну, розподілу і споживання матеріальних і духовних благ [6, 19]". Дослідник здійснює типологію економічної культури на основі типів економіки і розрізняє:

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОДІЄЮ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

командно-адміністративну економічну культуру, економічну культуру перехідного періоду, ринкову економічну культуру.

З позиції Л. Карташової, сучасний рівень наукового пізнання характеризується підходом до культури як до “наскрізної суспільної системи, що пронизує всі сторони життя суспільства”, внаслідок чого під нею розуміють “...не тільки станки, машини, будівлі, твори мистецтва, наукові роботи, створені людьми, але й самих конкретних людей, які створюють їх, в усій різноманітності та всебічності своїх життєвих проявів, в усій повноті свого індивідуального буття [2, 142]”.

Проблема міжпредметних зв'язків та інтегрованого навчання у педагогіці досліджувалися рядом науковців (Ю. Бабанський, В. Максимова, Н. Падун). Ученими визначено роль міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі. В цілому ознайомлення з відповідними науковими джерелами засвідчує, що в теорії і практиці використання міжпредметних зв'язків є значні потенційні можливості у формуванні економічної культури.

Мета статті – розкрити вплив міжпредметних зв'язків на формування економічної культури в умовах коледжу.

Виклад основного матеріалу. Як зазначає А. Уразов, І. Саух, П. Маслак, формування економічної культури, сучасного економічного мислення досягається в закладах освіти двома взаємопов'язаними шляхами: через власний зміст економічної освіти, її пізнавальну та практичну функції та за допомогою найбільш ефективних форм (технологій) організації навчального процесу. Тільки діалектична єдність змісту і форми навчання здатна забезпечити його високу ефективність та результативність. Використання інформаційних технологій обумовлює необхідність і можливість розробки нових методик вивчення економіки, застосування яких забезпечує підвищення рівня економічної підготовки студентів, їх інформаційної освіченості і культури [7].

Освітній процес повинен бути спрямований на формування економічної культури фахівця при вивченні всіх дисциплін з перших днів навчання у вузі. З'ясуємо зміст дидактичного поняття “міжпредметні зв'язки”. За педагогічним словником “міжпредметні зв'язки” тлумачаться як взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою. Міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до виховання і навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними

предметами [1]. Міжпредметні зв'язки – це складне педагогічне явище, яке характеризується певним змістом, спрямованістю, способами функціонування, можливостями впливу на свідомість і поведінку людини.

На сьогодні розроблено рекомендації науковців (Ю. Бабанський) щодо переліку занять, на яких можна реалізувати міжпредметні зв'язки.

1) фрагментарні – з елементами міжпредметних зв'язків, які використовуються для розкриття окремих питань теми заняття;

2) вузлові – включають міжпредметні зв'язки як органічну складову частину всього змісту теми заняття;

3) синтезовані – спеціально організовані, підсумкові, на яких концентруються знання із метою розкриття загальних законів і принципів.

Процес формування економічної культури має суб'єктивно-об'єктивний характер. Кожна людина так чи інакше оцінює себе, і в ході пошуку й оцінки виробляє власне ставлення до економічних реалій, свій погляд на існуючі економічні відносини та перспективи їх розвитку. За змістом формування економічної культури є складним і багатоплановим процесом. До його визначення можна підходити з різних сторін, розглядати в різних аспектах: економічному, філософському, соціально-політичному, психологічному, педагогічному тощо. На наш погляд, надзвичайно важливо з'ясувати шляхи реалізації міжпредметних зв'язків.

В першу чергу економічне виховання фахівців сфери кооперації здійснюється у процесі вивчення дисциплін економічного спрямування, зокрема політекономії, етики бізнесу, основ торговельного підприємництва, логістики, менеджменту, економіки торгівлі. Як зазначає В. Марцин, зростання актуальності торгівлі, й економіки торгівлі зокрема, потребує високваліфкованих фахівців, здатних реалізувати у своїй діяльності вимоги ринкових відносин і свої здібності. Становлення економіки торгівлі гальмується багатьма факторами. Серед них вагоме місце займає відсутність економічної культури фахівців, нерозуміння процесів ринкових відносин, недобросовісність ринку. Функціонування нових форм господарювання в торгівлі вимагає комплексного розгляду економіки торгівлі, в першу чергу з виходом на споживача і з урахуванням усіх особливостей виробника [4]. Без відповідної підготовки фахівців, як і без упровадження наукових досліджень, нових форм господарювання неможливо розкрити зміст і завдання економіки торгівлі як навчальної дисципліни. Засвоєння економіки торгівлі, тобто теоретично-практичною курсу, є першою передумовою формування економічної культури.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОДІЄЮ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Особливу увагу під час формування економічної культури молодших спеціалістів сфери кооперації слід надати менеджменту. Як зазначає І. Юргутіс, І. Кравчук, менеджмент передбачає високий ступінь свободи керівників і підлеглих в умовах невизначеності ситуації. На думку авторів, особливостями сучасної економічної думки є:

1) націленість на забезпечення раціонального ведення господарства в умовах дефіциту ресурсів;

2) досягнення високих кінцевих результатів при якомога менших витратах;

3) піднесення науково-технічного прогресу [9].

Кожен фахівець має володіти основами менеджменту, тим більше в нових умовах господарювання. Причому культура менеджменту є базою в прийнятті управлінських рішень.

Проте у формуванні культури значне місце займають і ряд інших дисциплін неекономічного циклу, серед яких: культурологія, філософія, соціологія, людина і світ, математика та інші. На заняттях вищої математики студенти розв'язують задачі економічного змісту. Заняття з фізики, астрономії, хімії демонструють використання у виробництві досягнень науки і техніки. Це дає можливість:

- підвищити мотивацію студентів до вивчення предмету;

- краще засвоїти матеріал, підвищити якість знань;

- активізувати пізнавальну діяльність студентів;

- полегшити розуміння студентами економічних явищ і процесів, що вивчаються;

- аналізувати, зіставляти факти з різних областей знань;

- здійснювати цілісне наукове сприйняття навколишнього світу;

- якнайповніше реалізувати професійно-освітні можливості кожного студента.

Завдання з формування цілісної економічної культури особистості вирішує вся сукупність дисциплін, що вивчаються у ВНЗ 1 – 2 рівня акредитації. Особистісна культура формується як результат саме всебічної підготовки. Інший принцип – забезпечення умов для поглиблення вмотивованості їх навчальної діяльності розвитку їх зацікавленості і відповідальності за результати навчання. Економічна культура людини формується в процесі всієї її життєдіяльності, але найбільш інтенсивно цей процес проходить у період становлення її особистості, в юності. На формування економічної культури впливає величезна кількість інших факторів – родина, школа, навколишнє соціальне середовище, а

також внутрішні особливості духовного життя особистості.

У процесі дослідження нами було вивчено міжпредметні зв'язки між економічним аналізом та фізичним вихованням. Відтак було проведено відкрите бінарне заняття на тему: “Аналіз витрат на виробництво. (Економічний аналіз) Корегуєча гімнастика (Фізичне виховання)”. Мета заняття: систематизувати та поглибити знання з аналізу собівартості продукції, сформувати навички аналітичного дослідження витрат на одну гривню продукції, оцінити зміни структури собівартості за елементами витрат та калькуляційними статтями, розвивати логічне мислення, уміння слідкувати за своїми діями, дбати про здоровий спосіб життя, уміти використовувати знання з фізичного виховання під час професійної діяльності, сприяти розумовому та фізичному розвитку.

На занятті розглядалися важливі питання економічного аналізу. За допомогою економічної розминки “Блискавка” студенти розкривали зміст ключових понять теми: собівартість продукції, витрати на одну гривню продукції, елементи витрат, калькуляційні статті, амортизація. Для виконання практичної частини з економічного аналізу їм необхідно було виконати ряд фізичних вправ, як-от: “Гусениця”, “Рибалка”, “Йога”.

Студенти переконалися, що фізкультура – це не просто виконання вправ, а це спритність і логічність думки, уміння розраховувати свої сили і прагнути до успіху, перемоги. В економічному аналізі навпаки, щоб мати успіх у справі, треба бути знаючим, здоровим, здоровим морально, кмітливим.

Висновки. Отже, процес застосування міждисциплінарних зв'язків допоможе вирішити ряд питань у формуванні економічної культури фахівця сфери кооперації, серед яких:

- наступність при вивченні дисциплін;

- розуміння студентом структури і ролі навчального матеріалу в системі підготовки;

- встановлення логічних зв'язків між дисциплінами, оцінка якості їх змістовного наповнення.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні ролі економічної освіти у формуванні економічної культури майбутніх фахівців сфери кооперації.

1. Гончаренко С.У. *Український педагогічний словник*. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

2. Карташова Л.В. *Поведення в організації* /Л.В. Карташова, Т.В. Никонова, Т.О. Соломанидіна. – *Учебник*. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 220 с.

3. Лукашевич М.П. *Соціологія економіки*.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДИЗАЙН І ЙОГО ВИДИ

Підручник./М.П. Лукашевич – К.: Каравела, 2000. – 160 с.

4. Марцин В.С. Економіка торгівлі: Підручник. – К.: Знання, 2006. – С. 13.

5. Падун Н.О. Проблема міжпредметних зв'язків та інтегрованого навчання у педагогіці / Н.О. Падун. – Ніжин.: Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2008. – №3. – С. 26 – 29.

6. Разуменко Д. Формування економічної культури майбутніх учителів у фаховій підготовці. – Дисертація на здобуття канд. пед. н. 13.00.04/Д. Разуменко. – 2006. – 192 с.

7. Уразов А.У. Основи економічної теорії: Навчальний посібник для студентів неекономічних спеціальностей вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації/ А.У. Уразов, І.В. Саух, П.В. Маслак. – Житомир, 2004. – 314 с.

8. Філософський енциклопедичний словник. – Національна академія наук України. – К.: Абрикос, 2002. – 742 с.

9. Юргутіс І.А. Основи менеджменту. Навчальний посібник / І.А. Юргутіс, І.І. Кравчук. – К.: "Освіта", 1998. – 211 с.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2012

УДК 7.012

Анатолій Король, викладач кафедра образотворчого мистецтва та мистецької педагогіки
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ДИЗАЙН І ЙОГО ВИДИ

У статті досліджується теоретичне узагальнення наукових концепцій сутності поняття "дизайн" та визначені основні види сучасної дизайнерської діяльності, з'ясовано, що дизайн це самостійний напрям проектно-творчої діяльності з усіма притаманними йому атрибутами: історією, теорією, практикою.

Ключові слова: дизайн, індустриальний (промисловий) дизайн, графічний дизайн, дизайн архітектурного середовища, ландшафтний дизайн, дизайн одягу, арт-дизайн.

Лит. 16.

Постановка проблеми та аналіз досліджень і публікацій. Поняття "дизайн" сьогодні асоціюється з найпрогресивнішими явищами і найсучаснішими технічними досягненнями. Твори дизайну не тільки співзвучні своєму часу, але і, як правило, знаходяться попереду сучасних наукових досягнень.

Дизайн є феноменом художньої культури ХХ століття. Зародившись на рубежі століть, він на хвилі промислової і науково-технічної революції, стрімко розвиваючись, перетворився на один з найвпливовіших видів проектно-художньої діяльності. Сьогодні важко собі уявити яку-небудь сферу, в якій би не брав участі дизайнер. Дизайн полегшує людині роботу і побут, впливає на стиль життя. Він, як ніякий інший вид проектно-художньої діяльності, прагне до створення комфортного для людини середовища на основі спеціальних наукових досліджень, оптимальних умов життєдіяльності людини, її потреб, умов взаємодії з сучасною технікою [11, 5].

На сьогоднішній день існує достатня кількість літератури в якій розкриваються основні поняття дизайну, описується його історія, специфіка і основні методи дизайнерської проектно-художньої діяльності, роль дизайну в сучасній проектно-художній культурі в цілому. Існуючі публікації в різних

виданнях зачіпають лише окремі аспекти дизайну, багато із них носять часто навчально-методичний, або, навпаки, популярний характер і не завжди можуть бути використані у наукових цілях.

Сучасні літературні джерела часто просто не встигають за таким стрімким розвитком дизайну з аналізом і описом його досягнень. І сьогодні відчувається певний дефіцит в літературі по дизайну, його термінології і теорії. Особливо це торкається висвітлення поняття "дизайну" та основних його видів, де, у нашій країні, не приділялася належна увага.

Разом з тим, тлумачення терміну "дизайн" в різних наукових виданнях протягом ХХ ст. мали велику кількість відтінків. Вони віддзеркалювали різні аспекти багатогранного поняття "дизайн". У зв'язку з цим явищем на сьогодні центральною проблемою є теоретичне узагальнення різних наукових концепцій у визначенні терміну "дизайн".

Слід підкреслити, що в Україні немає чіткого визначення існуючих та бажаних напрямів дизайну. Вивчення стану цього виду діяльності, визначення пріоритетних проблем та питань, а отже, і тих завдань, що стоять перед